

עין משפט נר מצוה פא א ב מיי פ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ד סמנ עשין דר' טוש"ע חו"מ סימן עב סעיף ט: פב ג טוש"ע חו"מ סי' עב סעיף ב בהג"ה:

מוסף רש"י

אדייא. קאי מי נשבע דקמני כה (ב"ם לד.). איליאמא אסיפא. אחיוב דסיפא (שם). ותיפוק ליה כו'. ולמה ליה למתלי טעמא בשמא יוילא הפקדון ויפקלנו לעדות ולשבעה (שם). מאי רישא. הא רישא פטור קמני, סיפא דרישא. אחיוב דקמני גריסא קאי (שם). ושרדיוה אמלוה. לשבעה מלוה שלא הימה שוה אלף שקל ויטול שקל דנין דלחכא שבעה על הלוה מן התורה אי חמה יטול לפוטרי כולא כלום ומשום מיקון עולם שמא יפקל ישאלא קטלוה לשבעה מיניה ושרדיוה אמלוה (שם). ודה נשבע. הלוה ששבעוה עלוי נשבע כמה שוה (שם לה.). מי נשבע תחלה כו'. מלוה נשבע מחלה שאינה ברשותו (שם). ואבדו המשכון ישבע. שלא פשע, דשומר חנם הוא עלוי דלין ארט טטל משכונט לגבייהא אלף להיות בטוח במעותיו שלא יוכל לנפוק ולעולם שומר חנם הוא עלוי שלא אשכ יבנה ממקום אחר (שם פא.). אבדו המשכון אבדו מעותיו. דלא משכון ודאי לגבייהא שקל לגבות הימנה, דקמס שטר יס בו ששכור קרקעות אלא לו הסיק לגבות ובעות דלא וגם לנפוק איני יכול דלא קאי שטרלא, הלכך לאו לכוכון דכריס נקטיה (שם).

רבינו חננאל

ואמרינן מכדי ד' בבי קמני במתני' על איור מון שנינו זו המשנה מי נשבע מי שהפקדון אצלו. ואוקמה שמואל ור' יוחנן וחייא בר רב אחא דתנן סלע הלוייתך עליו ושקל היה שוה. פירוש הסלע יש בו שני שקלים ותפרעו השקל דמי המשכון נשאר לו שקל שהוא חצי סלע על הלוה והלוה אומר לא כי אלא סלע הלוייתה עליו וג' דינרין היה שוה נשאר לך בידי דינר נמצא המלוה טוענו בב' דינרין והלוה מודה לו בינר חייב הלוה שבעה כי ג' דינרין היה שוה ויוציא המלוה המשכון ויבחישונו נמצא חשוד על השבועה לפיכך רמו עליה שבעה על מי שהפקדון אצלו (א) כי אינה ברשותו ונמצאו שניהו נשבעין והכי קמני מאחר שזה וזה נשבעין מי נשבע תחלה ואמרינן מי שהפקדון אצלו נשבע תחלה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון אבל סיפא דקמני סלע הלוייתך עליו ורשום היה שוה והלה אומר לא כי סלע הלוייתני עליו וה' דינרין היה שוה שנמצא הלוה טוענו והודה לו

מג:

ואמרו רבנן שישבע המלוה ויטול. ולקמן נפרש צע"ה אמאי לא תנא לה לקמן צהדי נשבעין ונוטלין:
והשתא דאמר רב אשי. משמע הכא דקאי שינויא דרב אשי וא"ת דכריש המפקיד (ב"מ דף לה.) משמע דהדר ציה רב

אשי מהך שינויא דכי הדר פריך התם לרב הונא מרישא דסיפא דקמני סלע הלוייתני עליו ושמים היה שוה והלה אומר לא כי לאל סלע הלוייתך עליו וסלע היה שוה פטור ואי איתא מגו דלשתבע שאין ברשותו לשבע נמי על ידי גלגול כמה היה שוה ומוקי לה רב אשי במאמינו אלמא הדר ציה דהא רישא נמי מזי לשנויי הכי ותתא כולה במאמינו ויש לומר דכרישא לאו אורחיה דלהימניה ואז לא יכול לישבע משום שמא יוילא הלה הפקדון ויפקיד:
רבי קאמר מי נשבע תחלה. מנה שכתוב בקונטרס ולעולם אסיפא קאי דשבעה אמלוה נראה טעות סופר אלא ארישא קאי דשבעה גבי לוח היא:
אבל קתא ונסכא פריש בקונטרס דכיון דנסכא בת פרעון היא לא קבלו עליה אלף דמני שוייה וקשיא דבסמון פריך ממתני' אמאי חייב לימא ליה הוה קבילתיה ומאי קושיא שמואל מודה במידי דבר פרעון וליכא למימר דלנהרדעי פריך מדמשני כי קאמר שמואל כו' וצדוקא יס לחלק דמודי רב נחמן צמד נסכא או בתרי נסכא אצל נסכא צהדי קתא מוכחא מילתא דקתא למשכון ונסכא לפרעון ונראה לפרש דה"ק אצל קתא ונסכא לא אלא אצל כל חד לפי מאי דשויה דאם הנסכא שוייה עשר קמי אצל נסכא אצל עשר חלקים אצל קתא אצל חלק אחד עשר וע"י לפרש קתא ונסכא לא ואי אצל קתא לא אצל פלגא אלא מאי דשוי דעיקר סמיכת המלוה על הנסכא אצל נסכא אצל כולה ואי אצל נסכא צרישא אצל קתא אצל כולה

נהרדעי אמרי אפי' אצל קתא צרישא אצל פלגא וגרס צרישא דמילתיהו אצל קתא אצל פלגא:
במתנ' בדפריש כי קאמר שמואל **בראא פריש**. ר"ח גריס איפכא וכן רבינו תם ומוקי דשמואל דדפריש דלין סברה להפסיד למלוה כל חובו לגמרי היכא דלא פריש ואם תאמר כי מוקי דקסבר ר' אליעזר ויש לומר דקסבר ר' אליעזר דאסמכתא בעלמא היא ואפי' כנגד המשכון לא מפסיד כדאשכחן באזוהי נשך (ב"מ דף סו: ושם) דקאמר דבאסמכתא בעלמא לא הוי אפי' אפותיקי למיגבא מיניה ור' עקיבא לא חשיב אסמכתא אלף כגון (א) אם ואפי' מלן דחשיב משחק בקוציא אסמכתא צפרק זה צורר (פנהדרין דף עד: ושם) התם שאני שלא הפסיד אצל הכא הפסיד אצל הכא דעתו לכך ולכך אומר כדי לקיים גמר דעתו להפסיד כל החוב וכל שכן אי שמואל איירי בדלא פריש שאנו זריכים לטעם זה ועוד יש לומר דבלאו אסמכתא פליגי ופריש לאו היינו שפירש צהדיא שיפסיד כל החוב אלא כמו שפר"ח דפריש ואמר אע"ג דלא שוי אלפא וחזי קבלתיה דרבי אליעזר סבר דלענין זה קיבלה שיעבדנו בידי עד שיפרע כל חובו ורבי עקיבא סבר דלהכי קבלו דאם אצל המשכון אצדו מעותיו ואם תאמר צפרק האומנין (ב"מ דף פא:) אמאי לא מוקי מתני' דהמלוה על המשכון שומר שכר אפי' כר' אליעזר ולימא דדפריש מודה רבי אליעזר כדשמואל ויש לומר אי מודה דדפריש ופלוגתא בדלא פירש אמאי לא יפסיד כנגד המשכון לר' אליעזר דישבע ויטול מעותיו משמע אפי' מה שכנגד המשכון דמה שכנגד המשכון חשיב כמפרש והשתא נמי ניחא הא דקאמר דכ"ע לית להו דשמואל דהוה ליה למימר דכ"ע אית להו דשמואל דבשלמא לפי גירסת הספרים והקונטרס דשמואל איירי בדלא פריש לא מ"ל כ"ע אית להו דשמואל דכיון דאפי' לא פירש מפסיד כל החוב אם כן דדפריש נמי נהי שלא יפסיד כנגד כל החוב מכל מקום כנגד המשכון יפסיד ואמאי לר' אליעזר יטול מעותיו דמשמע אפילו כנגד המשכון אצל לפירוש רבינו חננאל דמוקי שמואל דדפריש הוה ליה למימר דכ"ע אית להו דשמואל ולר' אליעזר ישבע ויטול כיון דלא פירש וטעמא דרבי עקיבא משום דר' יחזק כדמפרש השתא אצל לפי מה שפירש דכנגד המשכון חשיב כמפורש ניחא דודאי ר' אליעזר לית ליה דשמואל מדיוטול אפי' מה שכנגד המשכון דלא שייך למימר דלזכרון דכריס בעלמא תפיס ליה לענין מה שכנגד המשכון והא דקאמר לקמן למאי תפיס ליה לזכרון דכריס בעלמא היינו אי כולי עלמא לית להו דשמואל ואי הוה אמר דלין הלכה כשמואל הוה ניחא טפי הא דלא קאמר דכולי עלמא אית להו דשמואל ומטעם זה פסק רבינו חננאל דלין הלכה כשמואל וכן בה"ג ואין נראה דמכאן אין ראיה דלא הוה מזי לומר כולי עלמא אית להו כדפרישית ואדרבה נראה דהלכתא כוותיה דקיימא לן כרב נחמן דדיני ועוד דלרבה דקיימא לן כוותיה לגבי רב יוסף דבסמון לריך לאוקמה פלוגתייהו דר' אליעזר ור' עקיבא כדשמואל כמו שמפרש וקיימא לן כר' עקיבא דר' אליעזר שמותי הוה ועוד מדמה לקמן להיא דלין שוה אלף פלגא לשמואל וצפרק הזהב (שם דף מח:) מדמה לרבי יוחנן דאמר בערבון כנגד כולו הוה קונה א"כ ר' יוחנן כשמואל ורב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן ומדשמואל אין ראיה דאף על גב דלענין דינא מיתשיל והלכתא כוותיה דדיני ההיא דערבון לענין איסור איתשיל ולפי פר"ח דאיירי שמואל דדפריש ההיא דערבון איירי נמי דדפריש:
מאי

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

גמ' והספא דאמר רב אשי זה נשבע וזה נשבע הכי קאמר מי נשבע מחלה כו'. (ו) והא דרב אשי צצבא מציעא הוא צפ' המפקיד [לה]. דאמר רב הונא התם [לד:] גבי שומר שכר שטען נגנזה וחיזב עזמו צמשלומין משציעין אותו שבעה שאינה ברשותו חיישין שמא עיניו נתן צה ורואה לקטוה דדמיס ואותצנייה מהא דקמני ויוילא הלה את הפקדון ואי אמרת משציעין אותו שבעה שאינה ברשותו היכי מזי מפיק ליה ושני רב אשי עלה זה נשבע וזה נשבע זה נשבע שאינה ברשותו וזה שהשבעה עליו נשבע כמה הימה שוה. והכי קאמר מתני' מי נשבע מחלה מי שהפקדון אללו נשבע מחלה שאינה ברשותו ולעולם אסיפא דרישא קאי היכא דשבעה גבי לוח:
קסא. צית יד:
אזד אלפא זווי. דסבר וקיבל אצל כל זמן שזן קיימין על כרחו גובה חובו אם מלוה סתם הוא. סתם מלוה שלשים יום [מסות ג:]. ואם פירש לו זמן כשיגיע זמנו יפרע ולא מזי למימר סברה וקיבלת דאי לשם משכון קבלה לשם פרעון לא קבלה וכיון דקבלה לשם משכון כל כמה דלא מהדר ליה משכניה לא גבי ולא מזי פטר נפשיה צדמי שוין:
אזל סרחי קסא. לא אמרינן חדא קביל צחמש מאה וחדא צחמש מאה ואי אזד חדא מינייהו לא ליפסיד צחמש מאה דהא לא פריש חדא צפלגא וחדא צפלגא אלא מרזייהו קבליניהו צחדא צמשכונ ואל צפרעון וכיון דמהדר ליה מקלט משכונו צמאי דחסר (נפשיה) מיניה פטר נפשיה צמשלומי:
שויו: ורבי נחמן אמר אפי' סרחי קסא. ואל פריש מסתמא חדא צפלגא וחדא צפלגא קבליניהו ואי אצוד חדא אצוד פלגא:
אזל קתא ונסכא. לא אמרינן נסכא קביל צפלגא דכיון דמידי דחזי לפרעון הוא לא קבלה עליה אלא צדמי שויו:
אזד נסכא אצל פלגא גרסינן. חייב. ולא אמרינן

אזד כל מעותיו:
צדפריש. איני מקבלו עלי אלא צאחריות דמיו צשויו:
ישבע ויטול מעותיו. ישבע (א) שאצדו ויטול את חובו:
דללא צדשמואל אומר יכול לומר לו אנו קבילתיה בסלע אלא כהם לפיכך חייב כי אמר שמואל ורב נחמן ונהרדעאי בדפריש ואמר אע"ג דלא שוה הגי דמי קבילתיה:
נימא כתנאי המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ישבע ויטול מעותיו דברי ר' אליעזר. ר' עקיבא אומר יכול לומר לו אנו קבילתיה בסלע אלא כלום הלוייתיה אלא על המשכון כו'. ואמרינן משכון שיעור זווי ואבד

(א) נראה דחסר כאן וז"ל והשתא דקיי"ל דזה נשבע שאינה ברשותו וממלא שניהם נשבעין. הכי קמני כו'. (ב) דברי רבינו ז"ע קלמ ומזה ליישב.

מסורת הש"ם

(א) ב"מ לד: ע"פ, (ב) ב"מ לה:, (א) שם פכ:, (ד) שם פכ:, (ב) ב"מ קד:.

הגהות הב"ח

(א) גמ' גבי מלוה הרא אמר שמואל: (ב) שם לימא תנאנא. נ"ב ע"י ב"מ דף מח ע"ב: (א) שם אי בדשוי שעור: (ו) רש"י ד"ה והשתא וכו' הא דרב אשי פל"ל ואת' ו' נמתק: (א) שם ד"ה ישבע וכו'. ישבע שאבד פל"ל ואת' ו' נמתק:

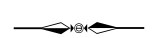
רבינו חננאל (המשך)

המלוה דינר שהשביעה על המלוה היא (ו) אינו חייב לישבע שאינה ברשותו אלא כמה היה שוה: הא דאמר שמואל מאן דאופייה חבריה אלפא זווי ואנח קתא דמגלא משכון עילייהו כו'. ורב נחמן אוסיף אהא דשמואל ונהרדעאי אוסיפו אהא דרב נחמן. וקיימא לן דכל הגי כולוהו לית הלכתא כותייהו מיהו אף מפרישנו טעמיהו: ואקשינן עלייהו וכי מאן דהיוב משכון לחבירו ודמי המשכון פחות מן המלוה ואבד המשכון אבדו המעות כולם. והתנן סלע הלוייתך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתני עליו וג' דינרין היה [שוה] חייב. אמאי חייב הלוה נימא ליה למלוה הא קבילתיה למשכון בסלע: ופורקין מתניתין בדלא פריש ואמר אע"ג דלא שוה המשכון סלע אנו קבילתיה בסלע אלא כהם לפיכך חייב כי אמר שמואל ורב נחמן ונהרדעאי בדפריש ואמר אע"ג דלא שוה הגי דמי קבילתיה:
נימא כתנאי המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ישבע ויטול מעותיו דברי ר' אליעזר. ר' עקיבא אומר יכול לומר לו אנו קבילתיה בסלע אלא כלום הלוייתיה אלא על המשכון כו'. ואמרינן משכון שיעור זווי ואבד

(א) נראה דחסר כאן וז"ל והשתא דקיי"ל דזה נשבע שאינה ברשותו וממלא שניהם נשבעין. הכי קמני כו'. (ב) דברי רבינו ז"ע קלמ ומזה ליישב.

מסורת הש"ס

(א) פסחים לא: גיטין לו. קדושין ט: ב"מ פב, (ב) מדרים לג: ב"ק ט: ב"מ כט. פב, א (ב"מ קיא), (ד) ב"ב קד;

תורה אור השלם

1. הַשֵּׁב תִּשְׁבּוּ לוֹ אֶת הָעֵבֶט כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׂבֵב בְּשִׁלְמָתוֹ וּבִרְכָּךְ לִפְנֵי ה' וְלִפְנֵי הַדָּקָה לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים כד יג

מוסף רש"י

שקונה משכון. לכל מילי להמחייב באונסין (ב"מ פב.) כל ימי הלואה המשכון קני לו ואם נאנס חייב באונסין, שאטו עליו כל כשומר חנם ולא כשומר שכר שפטורין באונסין, אלא לול ברשותו ובשמירתו עומד (פסחים לא:). ולך תהיה צדקה. בהשגח העובט כתבי, אי אמרת קונה משכון איכא נדקה בזה שכינה ששכ מנין, על שלו שכב (שם). שמשכנו שלא בשעת הלואה. דהא קרא במשכנו ע"י שליח ב"ד כתיב, דכתיב לעיל מניה בחוק תעמוד ומוקמינן לה בשליח ב"ד, וההוא ודאי קני, דלגובינא שקליא וליכא לדמוייא למשכנו בשעת הלואתו, ובהך פלוגתא דר' אליעזר התלוה על המשכון קתני (ב"מ פב.) ובשומר אבדה קמיפילגי. דטעמא דר' עקיבא דמשום דשומר שכר מלוה והעסק בהנלוה פטור מן המלוה, דאי בעי לא יהיב ריפתא לענא (שם). ושומר אבדה. שגאלא אצדה והכניסה אל תוך ביתו, דכתיבי (דברים כב) ואקפוטו אל תוך ביתך (שם) ובעי'ו ב"ק נו:). כשומר חנם. ואטו חייב אלא בפשיעה (ב"מ כט.).

בדלא שוי שיעור וזוי. עסקינן: ובדשמואל קמיפלגי. רבי אליעזר

לית ליה דשמואל דמשכון שאינו שזה כל החוב אין אדם מקבלו אלא לזכרון דברים הלכך שומר חנם הוא עליו וישבע שלא פשע ושאינו ברשותו ויטול כל מעותיו ור' עקיבא כשמואל סבירא ליה שלשם משכון קבלו אבל הלווהו אלק וזו בשטר אפילו רבי אליעזר מודה שהמשכון שקיבל אחרי כן לשם משכון קבלו שהרי אינו צריך לו לזכרון דברים שהשטר לו לראיה: ה"ג אי דלא שוי **שיעור** וזוי דר"ע לים להו דשמואל ובדרכי יצחק קמיפלגי. רבי אליעזר לית ליה דרבי יצחק ואינו עליו אלא שומר חנם ואף על פי שהוא משכון גמור: אימור דאמר רבי יצחק **שמשכנו שלא בשעת הלואתו**. כגון על ידי ב"ד דבהכי משתעי קרא דכתיב לעיל מיניה בחוק תעמוד והאיש וגו' ואמר מר א זה שליח ב"ד: כשומר

ובשומר אבדה קמיפלגי דאיתמר ^טשומר אבדה רבה אמר כשומר חנם ורב

אימר דא"ר יצחק כו' ומעיקרא פשיטא ליה דבשוי יודה ר"א משום דר' יצחק על כן נראה גירסת הספרים דגרסי מאי לאו בדלא שוי פי' מאי לאו אפי' בדלא שוי דרבי עקיבא אית ליה דהפסיד כדשמואל ורבי אליעזר לית ליה דשמואל ואפי' דשוי יטול כל מעותיו ובסיפא כשהלווה אלק וזו בשטר מודה ר' אליעזר דאכדו מעותיו משום דאורחא דמילתא כשהלווה בשטר שאין נותן לו משכון באותה שעה והוי שלא בשעת הלואתו וקני משכון מדרבי יצחק וכי מוקי פלוגתייהו בדרכי יצחק לא פליג ר' אליעזר אדרכי יצחק אלא בשעת הלואתו אבל שלא בשעת הלואתו מודה ר' אליעזר ולא הוי השתא אכדו מעותיו דבסיפא כאכדו מעותיו דרבי עקיבא דההיא דרבי עקיבא אכדו אפי' דמים הימירים על המשכון ובסיפא דוקא שכנגד המשכון דהא הוי טעמא משום דקנה משכון דכרכי יצחק כדפרישית ומה שפירש בקונטרס בסיפא שיש שטר אין צריך משכון לזכרון דברים אבל דרישא שאין שטר הוי משכון לזכרון דברים ולא לגובינא אין נראה לפרש כך דלמאי דמוקי לה דפליגי דשוי ליכא למימר לזכרון דברים תפיס ליה דהא לכ"ע אין משמט אפי' משכנו בשעת הלואה כדפרישית בגיטין (דף לו. ד"ה שאט) וכלל שעה (פסחים דף לא: ד"ה בדרכי'): **לא ברשוי** וקמיפלגי בדרכי יצחק. תימא דלימא דבהא פליגי דמר סבר כיון דשוי תפיס ליה בצביל החוב ורבי אליעזר סבר אע"ג דשוי לא נקיט ליה לענין שיפסיד החוב אבל בדלא שוי כ"ע לית להו דשמואל ולפרי"ח דמוקי שמואל דפרשים ניתח דכיון דאפי' בדפריש לית להו דשמואל סבירא הוא דבשוי בתפס לא תפיס ליה לענין שיפסיד החוב באצידת המשכון: **צדקה מנין**. דלא מיקריא נדקה אלא"כ מחסרו ממון: **במכאן אבע"ח** שקונה משכון. נראה דאין מתחייב באונסין אלא הוי כמו שומר שכר דמכוחת ס"פ האומנין (ב"מ דף פב. ושם) דבעי לאוקמא הא דמתן הלווה על המשכון ש"ש במשכנו שלא בשעת הלואתו וכדרכי יצחק וכן מוכח בה"ג דשומר שכר הוי: **שומר אבירה רב יוסף אמר בו' ורבה אמר בו'**. פסק ר"ח דהלכה כרז יוסף דאמר צפרק אין צין המודר (מדרים דף לג:.) דכ"ע אית להו פרוטה דרב יוסף ואין נראה ראהי משס כלל דרבה נמי מודה דאי אמי עניא דלא בעי למיחז ליה דאטו מי לית ליה העוסק במלוה פטור מן המלוה אלא דס"ל דמשום הנאה פורתא כותא דלא שכיחא לא תשיב שומר שכר וקאת משמע באלו מציאות (ב"מ דף לא. ושם) דהלכה כרב יוסף גזי ההיא דדריש התם השז תשיב אין לי אלא לנזיתו לגינתו ולחורבתו מנין ת"ל תשיבם מ"מ ודייק סתמא דהש"ס ה"ד אי דמינטרא פשיטא אי דלא מינטרא אמאי לעולם דמינטרא והא קמ"ל דלא צעינן דעת צעלים וכדרכי אלעזר והיינו כרב יוסף דממוכ דריש הכונס (ב"ק דף נו. ושם) דפריך מינה רבה לרב יוסף וצעי למידק דמרצין חורבתו שאינה משתמרת דאי משתמרת היינו ביתו אלמא שומר חנם הוי ומשני רב יוסף לעולם דמינטרא וכרכי אלעזר וי"ל דרבה קיבלה מרב יוסף משום דלדידיה נמי לא ניחא דהא מודה רבה לרב יוסף בצעלי חיים דנקטו להו יגירי ברייתא דבעו נטירותא יתירתא כדאמר התם וקרא בצעלי חיים כתיב לא תראה את שור אחיך והיה צריך לדחוק דרצוייא דקרא אוכן תעשה לשמלתו קאי אי נמי בכפותין ועוד דהוה צריך לומר דאסמכתא צעלמא היא דהא טעמא דרבה דהוי ש"ח משום דמאי הנאה קממטי ליה אי"נ אינטריך קרא לאשמועינן דלא נישציהי ש"ש משום פרוטה דרב יוסף או משום דרחמנא שעצדיה בע"כ ועי"ל דרבה לא קיבלה אלא מתחלה לא עלה על דעתו להוכיח דינו מזה אלא לאסמכתא צעלמא נקט קרא לזכריו ובזרייתא דהכונס (שם) דדריש מקרא דהוי ש"ח אסמכתא היא ורבה נמי מודה דעיקר קרא לא אתא אלא כדרכי אלעזר כדמסיק הש"ס צפרק אלו מציאות (ב"מ דף כט. ושם) וסוגיא דהתם אחיא נמי כוותיה וה"פ אי דמינטרא למר מגניבה ולמר מפשיעה פשיטא דלאשמועינן דש"ח הוי לא אינטריך קרא כדפרי' ומינטרא דאלו מציאות לרבה כלא מינטרא דהכונס (ב"ק דף מ. ושם) ולפירוש הקונטרס נראה היה דהלכה כרב יוסף דפירש לימא דרב יוסף תנאי היא ומילתיה דרבה ודאי תנאי היא דר"ע ד"ע לית ליה דרבה וקי"ל כר"ע אבל אין לפרש כן אלא אדרבה אית לן למימר דרבה ודאי לאו תנאי היא אלא כ"ע אית להו דרבה ובדשמואל קמיפלגי ור"ע מודה דש"ח הוי על המשכון מה שהוא יותר על החוב אבל כנגד החוב מפסיד מטעמא דשמואל אפי' לפרי"ח אע"ג דלא פריש כמפורש דמי כדפרי' לעיל ומתני' דסלק הלויאתי עליו ז"ל דאכד המשכון היינו בפשיעה דאי לאו הכי לא היה מחייב במה שהוא יתר על החוב ואדרבה יש להוכיח דהלכה כרבה כדמסיק הש"ס בהאומנין (ב"מ דף פב. ושם) אלא מחוררתא מתני' דלא כרכי אליעזר והשתא לוקמה ככ"ע לרב יוסף במלוה שא"ס למשכון אלא משום דקי"ל כרבה דמסיק אליבא דהלכתא ועוד ראהי מפרק א"מ (שם דף כט. ושם) גבי פלוגתא דרבי טרפון ור"ע דמה יהיו דמים מוכח בגמ' לרב יוסף דמשום דשרו ליה רבנן לאישתמושי בזה הוי עלייהו שואל ובס"פ המפקיד (שם מג.) גבי מפקיד מעות אצל שולחני ס"ל לר"נ דקיימא לן דהלכתא כוותיה בדניי דאף ע"פ שמשתמש בזה לא מחייב באונסין והיינו דלא כרב יוסף ואין לחלק משום דגבי אצידה בלא"ה הוי ש"ש בלא היתר תשמיש לפיכך על ידי היתר תשמיש נעשה שואל דאטו אם יוסף שכר לש"ש יעשה שואל ועוד דקי"ל יי' כרבה לגבי רב יוסף צר משהה ענין ומחלה אע"פ שיש מפרשים דהיינו דוקא צבילי דבצא בתרא ליתא דצפרק מי שאלחו (גיטין דף עד: ושם) פריך והא קי"ל כרבה והשתא הא דאמר' צפ"ק דפסחים (דף ה:) גבי חמץ כיון דאילו מיגניב או מיתביד ברשותייכו קאי כדידכו דמי היינו מיגניב או מיתביד באונס דאי לא מחייב באונסין אפי' מתייב באחריות גניבה ואצידה אין זקוק לצער דאי לאו הכי ישראל שהלוה לעכו"ם על חמלו יאסר בהנאה בלא דר' יצחק ורבנן נמי אמאי פליגי שהרי חייב באחריות גניבה ואצידה מדשמואל דקיימא לן כוותיה כיון דקיימא לן כרבה אלא ודאי כיון דלא מחייב באונסים לא מיקרי חמלו מיהו מדרבי יצחק אע"ג דלא מחייב באונסים כדפרי' לעיל אסור בהנאה כיון דקני ליה והוי שלו אבל שומר לא מחייב לצער אם לא מקבל עליו אחריות אונסים מיהו אי הוה פסקינן כרב יוסף לא היינו צריכין לומר שצריך אחריות אונסים לענין חמץ דאינטריך דרכי יצחק פליגי דאסור חמלו של עכו"ם הממושכן ציד ישראל דפרוטה דרב יוסף לא שייך דעכו"ם דליכא מלוה ועוד דאפי' שומר שכר גמור לעכו"ם לא מחייב דגבי שומרים כתיב רעהו ואיכא למעוטי עכו"ם כמו הקדש ובה"ג בהלכות פסח כתב דחייב לצער אם קיבל אחריות דגניבה ואצידה: רב

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

מד.

מאי לאו בר"א שוי. פירש בקונטרס דרכי אליעזר לית ליה דשמואל דמשכון שאין שזה כל החוב אין אדם מקבלו אלא לזכרון דברים צעלמא משמע אבל אם שזה כל החוב מודה רבי אליעזר דאכדו מעותיו וי"ס שכתוב בהם בפירוש היכי דמי אי דשוי מאי טעמא דרבי אליעזר וקשה דצפרק האומנין (ב"מ דף פב. ושם) מסיק מתניתין דהתם דלא כרכי אליעזר ולוקמה ככ"ע ובדשוי וי"ל דהתם לפי המסקנא דלא איירי רבי יצחק אלא שלא בשעת הלואתו שאין לחלק צין שוי צין לא שוי שאם יתחייב בדשוי משום דרב יוסף א"כ בדלא שוי נמי יפסיד כנגד המשכון אבל הכא השתא ס"ד דרבי יצחק איירי אפילו בשעת הלואתו הלכך מודה רבי אליעזר דשוי אבל לא שוי הוי וזכרון דברים צעלמא ולא שייכא התם דר' יצחק. ומיהו תימא כיון דרבי יצחק גזירת הכתוב היא מה לי שוי מה לי לא שוי אטו משום דלא שוי לא קרי ביה השז תשיב את העצוט ולך תהיה נדקה ועוד דמסיק צסוף ותסבירא

אפי' בדלא שוי דרבי עקיבא אית ליה דהפסיד כדשמואל ואפי' דשוי יטול כל מעותיו ובסיפא כשהלווה אלק וזו בשטר מודה ר' אליעזר דאכדו מעותיו משום דאורחא דמילתא כשהלווה בשטר שאין נותן לו משכון באותה שעה והוי שלא בשעת הלואתו וקני משכון מדרבי יצחק וכי מוקי פלוגתייהו בדרכי יצחק לא פליג ר' אליעזר אדרכי יצחק אלא בשעת הלואתו ורבי אליעזר לית ליה דרבי יצחק ואינו עליו אלא שומר חנם ואף על פי שהוא משכון גמור: אימור דאמר רבי יצחק **שמשכנו שלא בשעת הלואתו**. כגון על ידי ב"ד דבהכי משתעי קרא דכתיב לעיל מיניה בחוק תעמוד והאיש וגו' ואמר מר א זה שליח ב"ד: כשומר אבדה קמיפלגי דאיתמר ^טשומר אבדה רבה אמר כשומר חנם ורב דקה ועוד דמסיק צסוף ותסבירא

(א) בלשון זה נמצא ג"כ בחי' הריי' מניג' וז"ל כפן ע"י שם היטב וקלת משמע שם שהרי תשוב כן לפנינו בגמ' ואולי דהוא הספסל מרבנן סבוראי וי"ט.

(ב) כפן חסר סיוס קטואי וז' ואמנם בחי' הריי' מניג' וז"ל הובא בשלימות ע"ש.

עין משפט ונר מצוה

פנ א מוי' פ"י מהל' שכירות הלכה א' עין בהשגות ובמ"מ סמג עשין ד' טו"שע' חו"מ ס"י עב סעיף ב':

רבינו חננאל

בהא קתני ר' אליעזר ישבע ויטול מעותיו. ואי בדלא שוי שיעור וזוי בהא לימא רבי עקיבא יכול לומר לו כלום הלויאתי אלא על המשכון אבד המשכון אבדו מעותי' אלא לאו בדלא שוי שיעור וזויה. ובדשמואל פליגי בדפריש רבי עקיבא אית ליה הא דשמואל ואמר כיון דפריש וקבליה הא קבליה. ור' אליעזר לית ליה הא דשמואל ואפילו בדפריש. ודחינן כולי עלמא לית להו דשמואל ואצ"ג דפריש וקבליה ולא כלום הוא. והכא בדשוי שיעור וזוי. ובדרכי יצחק פליגי דאמר מנין לבטל חוב שקונה משכון שנאמר ולך תהיה צדקה. אם אינו קונה צדקה מנין. אלא מכן לבעל חוב שקונה משכון. וכשמחזירו לבעליו ממונו נותן לו לפיכך כתיב לך תהיה צדקה. ר' עקיבא אית ליה הא דר' יצחק. ור' אליעזר לית ליה: ודחינן וכי הא דר' יצחק תנאי היא ואמרין ותסברא וזה ר' אלא אמר אלא כשמשכנו שלא בשעת הלואתו דכתיבי' קראי כי תשה בריע' וגו' משכנו בשעת הלואתו מי אמר ר' יצחק שקונה משכון. אלא (א) (קשיא להו לרבנן. הא דמתן (שבועית פ"י מ"ב) המלוה את חבריו על המשכון והמוסר שטרותיו טביא' אין משמטין מאי טביא' דהא משכנו בשעת הלואה היא. וקאמרין (גיטין מ:.) הא מני ר' יצחק היא דאמר בעל חוב קנה משכון (ג.) לימא דר' יצחק תנאי היא בשימשכנו שלא בשעת הלואתו כולי עלמא לא פליגי דקונה משכון. והכא במשכנו בשעת הלואתו. ובשומר אבדה פליגי. רבה אמר כשומר חנם.

(א) בלשון זה נמצא ג"כ בחי' הריי' מניג' וז"ל כפן ע"י שם היטב וקלת משמע שם שהרי תשוב כן לפנינו בגמ' ואולי דהוא הספסל מרבנן סבוראי וי"ט.

(ב) כפן חסר סיוס קטואי וז' ואמנם בחי' הריי' מניג' וז"ל הובא בשלימות ע"ש.